

Bestuur, toezicht en financiële rapportage

Prof. dr.mr. P.M. van der Zanden RA

Universiteit van Tilburg

Wat is het probleem?

- Rol van de financiële rapportage in bestuur en toezicht?
  - > Wat is financiële rapportage
    - Ook 'in control' verkalingen?
  - > Wat is moeilijk aan financiële rapportage?
    - Fair value/kredietcrisis
    - Waar moet ik op letten?
  - > Wat zijn de verantwoordelijkheden voor de onderscheiden spelers?
    - Wat mag ik van commissarissen verwachten?
    - Wat mag ik van mijn accountant verwachten
  - > Wat zijn de aansprakelijkheden?

Onderwerpen

- Formele aspecten t.a.v. de financiële rapportage
- Risico's en aansprakelijkheden
- Consequenties voor de praktijk?

Formele aspecten I

- Boekhoud/administratieplicht
  - Civiel juridisch (art. 2:10 BW)
  - Fiscaal
    - > Internal control / interne controle (CorpGvCode)
    - > Administratieve organisatie (Jurispr.)
- Jaarrekening (art. 2: 58 BW2,titel 9BW 2/IFRS)
  - > Opmaakplicht   Bestuur   6/11 mnd
  - > (Toezicht)   RvC/kascontrole   art.2:48BW
  - > Vaststellen   Ledenvergadering   1 mnd
  - > Deponeren   Bestuur   8 dgn
- Overige informatie

Formele aspecten II

- Rol bestuur / raad van commissarissen
  - > Verhouding bestuur $\longleftrightarrow$ RvC
  - > Rol auditcommittee (Corp Gov Code)
  - > Verhouding auditcommittee $\longleftrightarrow$ RvC
- Rol accountant
  - > Rapportage accountant
    - Verklaring bij de jaarrekening
    - Accountantsverslag
    - Management letter
- In control verklaring
  - > Rol bestuur
  - > Rol accountant

Risico's en aansprakelijkheden

- Art.2:9 Behoorlijke taakvervulling
  - > Administratieplicht/Jaarrekeningplicht
  - > In control zijn
  - > Informatieplicht
- Uitwerking met aansprakelijkheid NV/BV
  - > Schade
    - Art 2: 139/249 BW: bestuur
    - Art 2: 150/260 BW: rvc
  - > Faillissement
    - Art 2: 138/248 BW: bestuur
    - Art 2: 149/259 BW: rvc

Verantwoordelijkheden interne controle/internal control

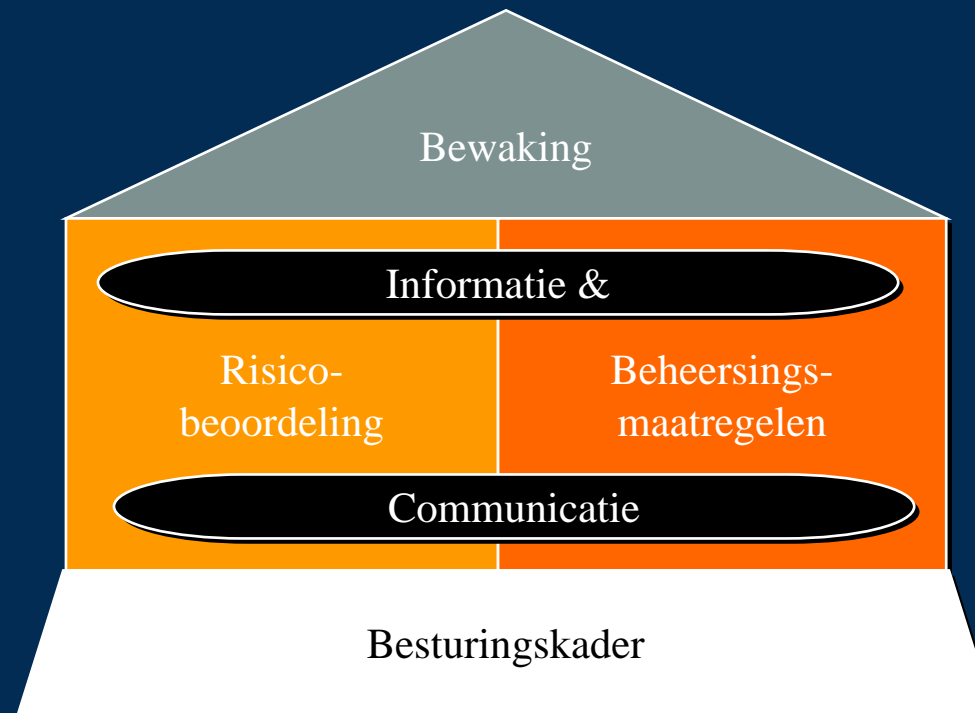
- Boekhouden
- Administratie
- Administratieve organisatie
- Interne controle
- Internal control
- Overige informatieverstrekking

Treadway Commission (COSO) IC - Integrated Framework

Interne beheersing is een proces, uitgevoerd door de directie van een organisatie, het management of ander personeel, gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid omtrent het bereiken van doelstellingen in de volgende categorieën:

- de effectiviteit en efficiëntie van bedrijfsprocessen;
- de betrouwbaarheid van de financiële informatieverzorging;
- de naleving van relevante wet en regelgeving.

Aandachtspunten vlgs COSO

De vijf componenten van internal control

Rol bestuur / RvC (Audit committee?) m.b.t. AO/IC

- Opzet
- Voortdurende werking
- Vragen stellen

- COSO
- Corporate Governance Code
- Bijz. verantwoordelijkheid financieel deskundige?

- Two tier / one tier

Rol Auditcommissie | Corp.Gov. Code

- a) de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen, waaronder het toezicht op de naleving van de relevante wet- en regelgeving en het toezicht op de werking van gedragscodes;
- b) de financiële informatieverstrekking door de vennootschap (keuze van accountingpolitieken, toepassing en beoordeling van effecten van nieuwe regels, inzicht in de behandeling van “schattingsposten” in de jaarrekening, prognoses, werk van in- en externe accountants terzake, etc.);
- c) de naleving van aanbevelingen en opvolging van opmerkingen van in- en externe accountants;

Rol Auditcommissie II Corp.Gov. Code

- d) de rol en het functioneren van de interne accountantsdienst;
- e) het beleid van de vennootschap met betrekking tot taxplanning;
- f) de relatie met de externe accountant, waaronder in het bijzonder zijn onafhankelijkheid, de bezoldiging en eventuele niet-controlewerkzaamheden voor de vennootschap;
- g) de financiering van de vennootschap;
- h) de toepassingen van de informatie- en communicatietechnologie (ICT).

De auditcommissie is het eerste aanspreekpunt van de externe accountant, wanneer deze onregelmatigheden constateert in de inhoud van de financiële berichten.

Het interne risicobeheersings- en controlesysteem

- a) risicoanalyses van de operationele en financiële doelstellingen van de vennootschap;
- b) een gedragscode die in ieder geval op de website van de vennootschap wordt geplaatst;
- c) handleidingen voor de inrichting van de financiële verslaggeving en de voor de opstelling daarvan te volgen procedures;
- d) een systeem van monitoring en rapportering.

Evaluatierapport 2005 t.a.v.

Interne risicobeheersing voldoen aan eis I

- 1. Ten aanzien van financiële verslaggeving risico's:
- wordt verklaard dat de risicobeheersings- en controlesystemen een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieelbelang bevat;
- wordt verklaard dat de risicobeheersings- en controlesystemen in het verslagjaar naar behoren hebben gewerkt;
- wordt verklaard (te) dat er geen indicaties zijn dat de risicobeheersings- en controlesystemen in het lopende jaar niet naar behoren zullen werken;
- eventuele tekortkomingen die mogelijkterwijs materiële gevolgen kunnen hebben en in het verslagjaar respectievelijk het lopende jaar zijn geconstateerd worden gemeld, waarbij tevens aangebrachte of geplande verbeteringen worden aangegeven.

Evaluatierapport 2005 t.a.v.

Interne risicobeheersing voldoen aan eis II

- 2. Ten aanzien van andere risico's (operationele/strategische risico's en wet- en regelgeving risico's):
- een beschrijving van de risicobeheersings- en controlesystemen op basis van de geïdentificeerde materiële risico's wordt gegeven;
- indien van toepassing, belangrijke tekortkomingen die in het verslagjaar zijn geconstateerd worden gemeld, waarbij tevens aangebrachte of geplande verbeteringen worden aangegeven.

Evaluatierapport 2006 t.a.v.

Interne risicobeheersing voldoen aan eis I

- Voor Nederlandse ondernemingen die tevens een notering hebben in de Verenigde Staten is SOX van toepassing. Bij een volledige toepassing van de SOXbepaling inzake interne beheersing en de rapportering hierover wordt, in de gedachtegang van de Commissie, een goede aansluiting gelegd met de Nederlandse vereisten ten aanzien van de interne beheersingsdoelstelling en financiële verslaggeving.

Evaluatierapport 2006 t.a.v.

Interne risicobeheersing voldoen aan eis II

- De Commissie meent dat, indien het verslag van de externe accountant zou worden openbaar gemaakt, dit de verhouding tussen het bestuur en de externe accountant zou veranderen. Een openbaar gemaakt verslag over de kwaliteit van de interne beheersing zou slechts mogelijk zijn indien er een algemeen geaccepteerd raamwerk is voor interne beheersing. De norm van goedkeuring zou dan onvermijdelijk in de richting van SOX 404 opschuiven. Dit acht de Commissie ongewenst. De Commissie is er derhalve geen voorstander van om het verslag van de externe accountant aan de raad van commissarissen en het bestuur openbaar te maken. Dit laat onverlet dat de externe accountant wel een signalerende functie heeft.

- In de beschrijving van het risicoprofiel geeft de onderneming aan met welke risico's zij in aanraking komt bij het uitvoeren van haar strategie. De onderneming geeft daarnaast aan welke risico's zij bereid is te nemen om haar doelstelling te realiseren en kwantificeert deze, zo mogelijk door middel van een gevoeligheidsanalyse. Uit de beschrijving van het interne risicobeheersings- en controlesysteem moet blijken welke acties de vennootschap heeft ondernomen om de geïdentificeerde risico's te beheersen. Het gaat hierbij niet alleen om het systeem zelf, maar ook om de inbedding ervan in de organisatie. Het verdient aanbeveling de volgende punten te bespreken:

Inhoud risicobeschrijving

- de voornaamste risico's gerelateerd aan de strategische doelstellingen van de onderneming, alsmede de houding ten opzichte van deze risico's ('risk appetite');
- een beschrijving van de voornaamste strategische, operationele, financiële, wet- en regelgeving en financiële verslaggevingrisico's van de onderneming, waarbij in ieder geval de kwalitatieve impact van deze risico's wordt beschreven;
- een gevoeligheidsanalyse van de geïdentificeerde risico's, indien deze analyse redelijkerwijs verwacht mag worden gelet op de "best practices" in de desbetreffende sector.

Inhoud risicobeheersing en -control

- de risico's die door het interne risicobeheersing- en controlesysteem worden beheerst en zonodig het referentiemodel dat is gebruikt om het systeem te ontwerpen;
- de organisatie van het interne risicobeheersing- en controlesysteem en de inbedding daarvan in de organisatie;
- de resultaten van een periodiek te verrichten evaluatie van het interne risicobeheersing- en controlesysteem en, voor zover van toepassing, de naar aanleiding daarvan getroffen verbetermaatregelen.

Het interne risicobeheersings- en controlesysteem-nieuw I

In het jaarverslag geeft het bestuur:

- a) een beschrijving van de opzet en werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen met betrekking tot de voornaamste risico's zoals die zich in het boekjaar konden voordoen;
- b) een beschrijving van eventuele belangrijke tekortkomingen in de interne risicobeheersings- en controlesystemen die in het boekjaar zijn geconstateerd en welke eventuele significante wijzigingen in die systemen zijn aangebracht, welke eventuele belangrijke verbeteringen van de systemen zijn gepland en dat één en ander met de auditcommissie en de raad van commissarissen is besproken.

Het bestuur geeft hiervan een duidelijke onderbouwing.

Het interne risicobeheersings- en controlesysteem-nieuw II

Ten aanzien van financiële verslaggevingsrisico's verklaart het bestuur in het jaarverslag:

- a) dat de interne risicobeheersings- en controlesystemen adequaat en effectief zijn een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat;
- b) dat de risicobeheersings- en controlesystemen in het verslagjaar naar behoren hebben gewerkt;
- c) dat er geen indicaties zijn dat de risicobeheersings- en controlesystemen in het lopende jaar niet naar behoren zullen werken.

Het bestuur geeft hiervan een duidelijke onderbouwing.

Voorbeelden 'in control verklaring'

'In control'-verklaring Friesland Foods

- Rekening houdend met de beperkingen die noodzakelijkerwijs verbonden zijn aan alle risico management- en interne beheersingssystemen, geven de interne beheersings- en controlesystemen van onze onderneming ons een redelijke mate van zekerheid dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat en dat deze beheersingssystemen in 2007 naar behoren hebben gewerkt. Er zijn geen indicaties dat deze in het lopende jaar niet naar behoren zullen werken.

'In control'-verklaring Friesland Foods (vervolg)

- Voor wat betreft de inhoud van een 'redelijke mate van zekerheid' dient uitgegaan te worden van wat als zodanig geldt voor een zorgvuldig handelend bestuurder in de gegeven omstandigheden. Het geheel van de werkzaamheden met betrekking tot de interne risicomanagement- en interne beheersingssystemen en de daaruit voortgekomen bevindingen, aanbevelingen en maatregelen zijn besproken met de auditcommissie en de raad van commissarissen.

Rol Accountant

- Verklaring
- Rapport ex art. 393 BW2
- Managementletter
- Interactie met Audit Committee / RvC?
- Aanwezigheid in AvA (ledenvergadering)

Consequenties voor de praktijk

- Financiële rapportage: frequentie
- Financiële rapportage: inhoud
  - > Begroting
  - > Jaarrekening/jaarverslag
  - > Kwartaal rapportage
    - > Vergelijking begroting
    - > Cash flows/financiering
    - > Trends
  - > Investerings incl. financiering
  - > Structuurwijzigingen
    - > Fusies /Overnames /Verkoop
  - > Rapportage over risico's en control

Jurisprudentie

- HR 11 juni 1993, *NJ* 1993, 713, m.nt. Ma (arrest Kempers en Sarper),
- HR 28 juni 1996, *NJ* 1997, 58 m.nt. Ma (Bodam-arrest),
- HR 2 februari 1996, *NJ* 1996, 406. (arrest Pfenning vs Niederer)

Websites 'In control verklaringen'

- Rabobank:
http://www.annualreport2007rabobank.com/downloads/Jaarverslag_Rabobank_Groep_2007_UK.pdf blz 73 e.v.
- Philips:
http://www.annualreport2007.philips.com/pages/risk_management.asp?origin=leftnav
- Shell:
<http://www.annualreportandform20f.shell.com/2007/corporategovernance/controlsandprocedures.php>